

Fellow Prisoners

John Berger va morir a París a principis de gener de 2017. Tenia més de noranta anys. En un dels seus llibres més bells (“[Here is Where We Meet](https://books.google.es/books?id=wmi2Gh8IZdsC&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false) (<https://books.google.es/books?id=wmi2Gh8IZdsC&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false>)”) explicava que els morts conviuen amb els vius i que el nombre de vides que conté cada vida és incalculable. Durant el confinament, la seva ha estat una veu present i companya. I ho ha estat literalment, perquè “[Fellow Prisoners](https://books.google.es/books?id=wmi2Gh8IZdsC&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false) (<https://books.google.es/books?id=wmi2Gh8IZdsC&printsec=frontcover&hl=es#v=onepage&q&f=false>)” es pot escoltar llegit per ell mateix.

Es tracta d'un text breu de 2008 que ha circulat en diverses versions, per diversos mitjans i que ha estat traduït a diverses llengües. La revista zapatista “Rebeldía” va [publicar-lo encastellà](https://www.nodo50.org/codoacodo/abril2010/berger.htm) (<https://www.nodo50.org/codoacodo/abril2010/berger.htm>) el gener de 2010, pocs dies després de la seva lectura durant el primer “Seminario de reflexión y análisis” organitzat pel CIDECI-UNITIERRA a San Cristóbal de las Casas, Chiapas, Mèxic. John Berger, que l'any 1972 [va donar a les Panteres Negres](#)

(<https://www.versobooks.com/blogs/2317-i-have-to-turn-this-prize-against-itself-john-berger-on-accepting-the-booker-prize-for-fiction-23-november-1972>) la meitat dels diners del Premi Booker, va acompanyar (<https://www.youtube.com/watch?v=cSqTP2jjNPs>) de prop la rebel·lió zapatista (<https://enlacezapatista.ezln.org.mx/>).

A “Fellow Prisoners”, Berger es planteja ni més ni menys que buscar paraules “per descriure el període de la història que estem vivint”. I troba una figura, una imatge que condensa el present, i que pot servir de punt de referència compartit: la presó. “A tot el planeta”, afirma Berger, “vivim en una presó”. I no és metafòrica, diu, sinó real. La relació del poder amb l’espai ha canviat i el radi d’acció del capitalisme financer, ampliat per la velocitat i la vigilància panòptica del ciberespai, reordena la geografia d’un planeta-presó en què els “fellow prisoners” són la majoria de la població. L’oficina, el centre comercial, la urbanització, l’ascensor, són les cel·les per als assalariats, cada vegada amb menys temps i opcions, vivint una vida marcada per la pressió i les exigències de la producció debeneficis. El camp de refugiats, les filferades de la fortalesa Europa, els pisos pastera, els CIEs, són les cel·les que exclouen les treballadores pobres, transformades en criminals.

Els presoners, diu Berger, que va conèixer moltes persones preses i va escriure sobre l’amor a través de les reixes (<https://edicions1984.cat/cataleg/da-a-x-una-historia-en-cartes/>), són experts en calcular “la quantitat de llibertat circumstancial que existeix en una determinada situació”. I mai accepten el present com a definitiu. A diferència dels poderosos, que acostumen a tenir una vivència abstracta de l’espai, els “fellow prisoners” coneixen bé l’interior de la presó, on les parets de les cel·les es toquen les unes amb les altres. I això obre la possibilitat d’escoltar-se, arrelar en allò local i ajudar-se entre diferents. Sempre que els “fellow prisoners” ignorin el llenguatge dels carcellers, dirigit a “mantenir-los en un estat d’incertesa passiva i recordar-los que a la vida no hi ha més que risc i que la Terra és un lloc insegur”, amb l’objectiu d’estendre la por i fomentar la il·lusió que l’única salvació és individual, quan en realitat és al contrari. “De mica en mica”, diu Berger, “la llibertat es va trobant no pas a fora, sinó a les profunditats de la presó”.

L’audició o la lectura de “Fellow Prisoners” no donarà cap resposta a la pregunta de “comens canviarà la pandèmia”. Però potser l’experiència del confinament pot obrir esclatxes vivencials que facin ressonar el text amb nous ecos i en noves oïdes. Davant la pregunta que es formula des de tot arreu, amb urgència, sobre com serà el món ‘després’ de la pandèmia, “Fellow Prisoners” convida a fer una reflexió prèvia. En quin món vivíem ‘abans’ i en quin món vivim ‘durant’ la pandèmia? I quina relació hi ha? I qui és aquest nosaltres?

El text també fa dues advertències. Berger diu: «vivim en una presó». Però acte seguit matisa: compte amb la primera persona del plural, perquè sovint la fan servir els poderosos per parlar il·legítimament en nom dels oprimits. Cal desconfiar-ne. “Ens en sortirem”. “Este virus lo paramos unidos”. Qui se’n sortirà? Com d’units? La segona

advertència té a veure amb el llenguatge de dalt, dels carcellers. Per a Berger és “bullshit” i cal ignorar-lo perquè emboira el pensament. Qui parla de “nova normalitat”? On condueix l’oxímoron?

“Fellow Prisoners” convida a buscar maneres autònomes de preguntar, de dir i de comunicar-se de cel·la en cel·la. Amb l’objectiu d’entendre la pandèmia no com un esdeveniment aïllat que impacta i modifica el curs de la història des de fora, sinó com un fenomen constitutivament marcat per la història i les relacions de poder i dominació. Com diu Ángel Luis Lara (https://www.eldiario.es/interferencias/Causalidad-pandemia-cualidad-catastrofe_6_1010758925.html), «no hay normalidad a la que regresar cuando aquello que habíamos normalizado ayer nos ha llevado a esto que hoy tenemos. El problema que enfrentamos no es sólo el capitalismo en sí, es también el capitalismo en mí. Ojalá el deseo de vivir nos haga capaces de la creatividad y la determinación para construir colectivamente el exorcismo que necesitamos. Eso, inevitablemente, nos toca a la gente común. Por la historia sabemos que los gobernantes y poderosos se afanarán en intentarlo contrario».

Jaume Sastre Juan (Departament de Filosofia)

Bellaterra, 29 de juny de 2021